

PERŽVALGA.

— Dr. Petras Matulaitis, Kotelnicoje, Viatkos gub., ta po palaidotas su „Marsélieža“, kurią pagiedojo politiški isztremtiejie ir ant grabo uždėjo vainiką su paraszu „borcu za svobodu“ [kovotojui už laisvę].

— „Lietuva“ pranesza, kad Londone, Anglijoi, susitvėrė lietuviszka kooperatyviszka draugystė „Lietuva“, paie kurios prisiraszė 17 draugų. Mieriai bus praneszti vėliaus.

— Brooklyne susitvėrė „Socialiszka prekystės draugystė“, kurios sanariai moka į draugystės kasą po 50 ct. ant sanvaitės. Kasoje turį per \$100 jau, kaip paduoda „Lietuva“.

— E. St. Louis, Ill. ir apie linkės lietuviai neskaitydami jokių lietuviszkų laikraszczių, per suskaitymą liaudės, visi užsiraszė kaipo polenderiai ir maskoliai.

— New Britain, Conn. kun. Žebri per pamokslą 1 d. Liepos exkominikavojo valnamanius ir suteikė jiems vardą velnamai, kurių reik szalintis, o negalint atsiginti, muszti, bet tik žodžiais, ne akmenais. Teip rodyjo tik atitaisydams, kur buvo liepės pirma muszt. Teip gi papasakojo, kad kaip paskaitė isz laikraszczių apie Susivienijimo Lietuvių Valnamanių susitvėrimą, tai net plaukai ant galvos atsistoje.

M. Laisvė.

— Passaic, N. J. 30 d. Berzelio brolio lietuviszkas draugystės piknykas, kur ant galv virszininkai draugystės susimuszė ir net susipjautė, ir net 6 tapė patraukti į sudą. Tai kur mūsų brolių aukos eina! Ant parsigabenimo gerų laikraszczių, suszelpimą lietuviszkų kankintinių, aukų parodai tai mūsų broliai cento neisztenka, bet ant užtraukimo gėdos ir apavimo provininkų tai žigų yra per pilnai.

— Mūsų politiški kliubai tokiais pagal vardus, ko-

kie jie nebutu, bet tik kuopos parsidavimo. Praėjusę subatą buvo rinkimai Luzernės pavieto urėdninkų. Kandidatai buvo nė partijos pastatyti nei žmonių, bet patys apsigarsino norinti užimti tuos urėdus ir ir kiekvienas už save agitavojo ir kaip? Nupirko kelis vežimus bertainukų alaus ir nuvezė tiesiok į tulus namus, sukvieziant kaimynus ant gėrymo. Kuriems teko bent stiklas alaus, tie ėjo balsuoti, o kuriems neteko, tie liko nebalsavę. „Už ką balsuoti, kad nei stiklo alaus negavau?“ Kiti gavę iszgeriti kelis stiklus alaus, nežinodami kandidato vardo, klausė už ką balsuoti. Prie tokio budo ar galima tikėtis geresnės ateitės, geresnės valdžios, jeigu balsuotojai, sutvertojai tos valdžios, žiuri tiktai kad gauti iszsigert ir dar kelis dolerius? O kada ji nutveria toji valdžia į savo nagus, nulu pa skurą ir pasiprieszinus iszszauodo, tai dejuoja ir guodžiasi kad valdžia negera. Už stiklą alaus ir dolerį daugumas balsuotojų yra perkamas, ir kuris gal iszmest kelis tukstanczius dol. ant alaus, toks tiktai gal tikėtis buti iszrinktu ant urėdo. Prie tokio budo rinkimo valdininkų, nieko gero negalima lukėti.

— Praėjusį nedeldienį Pittstone vėl buvo rengiama prakalba kun. V. R. Dilionio su tema „Ateik karalystė tavo“. Kunigas Szedvydis per pamokslą persergėjo savo parapijonus, kad neitu ant prakalbų, nes nieko gero neiszgiršę, gir-di, kad kalbėtu Dr. Szliupas, tai butu bent ko paklausyti, nes mokintas žmogus. Ant 7 valandos vakare, nuėjus kun. Dilioniui ant salės vienas geras katalikas tuoj pradėjo rėkti, kurį policijantai su lazdoms apraminę nuvedė į lakopą. Žmonių į salę buvo susirinkę į 300. Kada kun. D. pradėjo kalbėti, kitas geras katalikas pradėjo rėkti klausdams, ar tei-

sybę tu kalbi, ir paskui įvisi geri katalikai pradėjo rėkti ir trypti. Ant salės buvo atėjęs ir pats majoras, kuris matydams kad gal užgimti kraujo praliejimas, paliepė policijantams iszvesti kun. Dilionį nuo salės į lakopą isz kur tuoj paleido. Ant gatvės kiló baisus ermyderis. 500 vyrų, moterių ir vaikų sekė paskui ir klykė. Bobos ir vaikai buvo ypatiszškai prirengti klykimi. Vaikai sekiojo paskui tariamus bedievius ir visaip ževernojo. Puikus mokinimas jaunuomenės, užpuldinėti ant praeinanczių žmonių gatve? Bobos ko nesusirovė ant gatvės tarp savęs iszsivadindamos moteriszkais žodžiais ir liepdamosi pabucziuoti.... Tai gi Pittstone katalikystė kyla kaip ant mielių. O sviete! o žmonės! o mokintojai!?

— Kun. Žilinskas ir kun. Kaulakis utarninke, 10 Liepos, iszkeliavo į Paryžių ant parodos.

Aukos paminklui Dr. V. Kudirkos.

E. Zanievskis, Westville, Ill. — 25
J. J. Razokas,

E. St. Louis, Ill. — 50
Buvo \$6,25
Labu \$7,00
Redakcija.

Aukos kankintiniams

J. J. Razokas,
East St. Louis, Ill. — 20
Buvo \$1,65
Labu \$1,85
Redakcija.

Parodos reikalai.

Lietuviszkas skyrius

ant visasvietinės parodos Paryžiuje 1900 m.

(Tęsimas.)

Lietuviszki rasztai yra iszstatyti 3-jose spintose, vienoje didelėje ir dviejose mažose. Didelė spinta stovi po kairei pusei priesz grinczią, ties pe-

czium ir joje sutalpintos yra knygos nelegaliszkos, tai yra knygos spaudintos lietuviszkoms litaroms ir iszleistos po uždraudimo spaudos. Dviejose mažose spintose sutalpinti kiti rasztai, t. y. tie, ką iszėjo pirm uždraudimo spaudos ir rasztai Prusų Lietuvos su gótiszkomis literomis. Tos dvi spintos yra prikabintos prie sienos. Ta spinta, kurioje yra rasztai iszėję priesz 1864 m. yra prikalta prie sienos po deszinei pusei, teipgi priesz grinczią, ir apricz senų lietuviszkų knygų joje yra iszstatytos teipgi kelios lietuviszkos knygos su maskoliszkomis litaromis, keli rankraszcziiai, 2 kopijos dvasiszkų knygų ir keli dokumentai. Knygos su gótiszkomis litaromis yra iszstatytos kitoje mažoje spintoje, toliau nuo grinczios. Laikraszcziiai netik ką yra sudėti spintose, drauge su knygomis, bet teipgi yra iszstatyti skyrium, isz lauko spintų, prie jų szono ir sukarstyti ant dratinių kopėzacių. Mus laikraszcziiai yra iszstatyti prie to szono spintos, kuri yra atkreipta į vidų, ir kiekvienas, prisiartinęs prie grinczios, lengvai gal juos užtėmyt. Žemiaus laikraszczių yra lentyna, kur sudėta katalogai ir kitoki prigulintiejie prie informacijos rasztai. Priesz laikraszczius pastatytas aržuolinis, seklytinis stalas, turintis 180 metų. Ant to stalo padėta publikai pasižiurėt bibliographija Baltromaiczio su dideliu paraszu ant apdarų: „bibliographie“. Aukszcziiau laikraszczių yra iszskabinta laikraszczių mapa, kur laikraszcziiai paženklinti yra pavidale gana storų geltonų spindulių, isz kurių vieni iszeina isz Amerikos, kiti isz Prusų (Tilzės), o treči isz Szveicarijos. Mapa yra padaryta dideliam formate ir delto Lietuvos matyt tik krasztas. Lietuvos žemė yra mėlynai nudaryta, ir aisz-

kiai pažym laikrascezių spinduliai.

Kitoj pusėj spintos po kairei ant sienos yra iszkabinta *diagramma augimo mus literaturos*, ir tas augimas yra apskaityta, pagal skaitlių iszėjusių ekzemplierių. Visas laikas nuo pabaigos XVI amžiaus iki 1899 m. yra padalintas į 2 periodu: į periodą nuo pradžios XVI amž. iki 1864 m. kada knygos spaudinosi Maskolijoje ir nuo 1864 m. iki 1899 m., kada knygos spaudinasi užrubežeje. Puolimas iszleidimo mus literaturos yra paženklintas raudona linija kuri aiskiai skiriasi nuo kitos dalies linijos—juodos. Ties toms vietoms, kur matyt didžiausias puolimas linijos (1864, 1880 ir 1897) yra paraszyta: „causes politiques”. Ties 1864 m. yra paraszyta: „Interdiction d'imprimer les livres lithuaniens en caracteres latins”.

Kadangi mus rasztai tai yra mus didžiausias turtas per tai apie juos, apie jų skaitlių, turinį, būdą iszstatymo etc. paraszysiu kita kart. Dabar gi noriu atkreipti atidą skaitytojų da ant kitų dalykų, kurie aiskina mus gyvenimą ir, gali sakyti, grožina mus paroda.

Jau buvo minėta, kad ties grinczia yra iszkabintas szildas su parodos paraszu ir ma pomis. Tas szildas gana daug priduoda vertybės mus parodai, nes jis suteikia parodos lankytojams, profanams *) (o tokių yra daugumas) elementariskas zinias apie mus krasztą ir garsingą Lietuvos praeitį. Szildas turi apie 4½ metro ir 75 ctm. pločio, ties viduriu auksztutinis szildo krasztas iszsiškia į trikampi teip kad ties virszune plotis jo daeina iki 1½ metro. Ties ta placziausia vieta yra didelis paraszas: „Lithuanie”, o aukszcziau to paraszo Žirgvaikis.

(*Profanas, yra netikintis arba nepažystantis esanczių daiktų R.

Galuose szildo yra dvi mapos: po deszinei pusei — ethnographiszka su paraszu: „pays de langue lithuanienne” ir su skaitlium gyventojų (paraszyta į „3.000,000 hbt.”), o po kairei istoriszka mapa su paraszu: „Lithuanie au XIV siecle sous Olguer, Grand Duc de Lithuanie”. Pirmutinė mapa yra padaryta pagal Kurszaitį, o antroji pagal Vrotnovskį („Lithuanie dans sa Grandeur”). Ant antrosios mapos yra ypatingas zenklas — rodyklė pavidale storos linijos nusismailinanczios viename gale. Ta linija prasideda Lietuvoj ir nueina iki Krimo pusiausaliui, kur tuomet gyveno totoriai ir kur Olgerdas su savo drasia kariumene nukelavo totorius bausti. Po kairei ties istoriszka mapa yra pakabinti paveikslai Olgerdo ir Gedimino (didumo 30×40). Po deszinei pusei iszkabinti paveikslai septynių lietuviszkų rasztininkų: S. Daukanto, vysk. M. Voloncezaucko, Dr. V. Kudirkos, Dr. J. Szliupo, Dr. J. Basanavycziaus, J. Szerno ir kunigo A. Burbos; ties jais yra paraszas: „principaux ecrivains lithuaniens”.

Be to szale ukiszko skyriaus ir kitoj pusėj tako yra iszkabinta daug fotografijų ir paveikslų vietų, triobų etc. Prie kostiumų, prie iszstatytų javų ir kitose vietose yra iszstatytos tam tikros fotografijos illustuojanczius gyvenimą. Toj vietoj kur iszstatyti javai matyt, kaip mus žmonelės dirba lauko darbus. Czia vieni kerta rugius tai su dalgiu ilgakocziu, tai su trumpakocziu (su viena ranka), kiti grebia, matyt ariant, akėjant, vežant ir tt. Ten, kur yra iszstatyti audeklai ir kiti naminės iszdarbystės daiktai matyt verpiant, audžiant, sukant pakulas ir tt. Ant tos sienos, kur pakabinta yra staltiesė isz Klaipėdos kraito su paraszu, yra iszkabinta fotografijos isz

Prusų Lietuvos tautiszkuose parėduose, paveikslai triobų, paveikslai vietų etc. Tarp tų paveikslų yra fotografija p. Smalakio su paraszu: „Mr. Smalakis le depute de Lithuanie Prusienne au Reichstag”. Prie iszstatytų daiktų yra zinoma, prancuziszki paraszai ir reikalingi paaiszkinimai. Be to prie ukiszko skyriaus, apriez fotografijų ir visokių paveikslų, yra iszstatyta ekonomiszka mapa su padalinimu žemės trijų lietuviszkų gubernijų (Suvalkų, Kauno ir Vilniaus) pagal žemės naudingumą.

Tokia tai yra lietuviszka paroda.

Paryzius 22 d. Birželio 1900m.

Daumantas.

Isz Lietuvos.

† *Senapilė*. 27 d. Balandžio mirė gerbiarmas mus tautietis kurpius Jonas Merkevyczia. A. a. Jonas labai mėgo pats skaityti ir kitiems dalinėjo ir prikalbinėjo, kad ko daugiau užsiimtų apszvietimo reikalais; pats labai gailejosi, kad neiszėjo augsztesnio mokslo ir negalėjo tėvynei patarnaut su savo rasztais. Ant visokių sueigų buvo labai iszkalbus ir mėgdavo papasakot isz lietuviszkų laikrascezių tokius straipsnius, su kuriais tikėjosi jaunimui įkvėpt kuodidžiausią tėvynės meilę.

Mėgdavo pasakot naujusias zinias apie lietuviystės neprietelius ir apie lietuvių judėjimą, teipat turėjo labai pagirtiną būdą ant padainavimo tėvyniszku dainų. Paskutiniaisiais metais pasididinus lietuvių judėjimui pats daug jam patarnavo, nes prilaike puikią paslaptinę užėigą dėl reikalų platino apszvietimo. Užtėmijus policijai, kad a. a. Merkevyczia yra platintojum lietuviystės, buvo pernai Biržio mėnesyje užpultas anų padukėlių po vadovyste Senapilės virszininko Krylovo, kuris drauge su 10 rau-

dondryzių, maskoliszku kurtų, padarė pas jį krata, vienok nieko nerado apriez kelių tėvyniszku dainelių. A. a. Jonas gimė Žiurių Gudelių kaime, Paežerių valsecziuje, Vilkaviszchio pav. *Aukų rinkėjas*.

Žydikiiai. (Telszių pav.). Žydikių miestelij' yra privatiszkas vietinių bajorų ir valseczionių ukininkų bankas, įsteigtas jau 20 metų atgal. Kapitalo bankas, sako, turys apie du szimtu tukstanczių rublių. Pirmiaus žmonėms įnešantiems į banką pinigų mokėdavo po septynis rublius palukių (procentų), dabar gi moka tiktai po penkis; nuo žmonių skolinanczių isz banko pinigų ima po asztuonis rublius palukių. Yra dar teip vadinami „pajavi” pinigai, kurie atsitikus bankrotui eitų ant iszmokėjimo palukių ir kitų reikalų; szitie pinigai tokiame atsitikime prapuola; pirmiaus už „pajavus” pinigų mokėdavo po 10—12 rub. palukių, dabar — tiktai po sešsis rublius. Isz to galima spręsti, kad pirmiaus bankas laikėsi daug tvircziaus, negu dabar. Priežastį tokio nupuolimo banko reikia jieszkoti dabartinuose jo rėdos sanariuose. Rėda banko susideda isz trijų bankierių, trijų šanarių Rodos [sovietninkai] ir vieno rasztininko. Bankieriai ima ant metų algos po 600 r., o šanariai Rodos — po 200 r. Pareigos bankierių — nuvažiuoti į Žydikius kas sanvaitę, o pareigos šanarių Rodos — kas dvi sanvaiti vieną sykį. Bankierius ir kitus rėdytojus banko skiria patys aplinkinių valseczijų ukininkai, balandžio mėn. ant trijų metų. Kandidatų, arba ukvatninkų buti iszrinktais — daugybė: ir bajorų ir valseczionių—ukininkų. Tokie kandidatai — o labiausiai jų paczios — jau iszanksto girdo valseczionis ir duoda ant aplinkinių valseczijų

po kelias deszimtis ir szimtus rublių. Kits, norintis likti iszrinktu praleidžia ir pragirdo 200—600 rub. O laike rinkimo Žydikiuose esti didžiausia szventė: vyrai, bobos ir vaikai plaukia isz visų keturių szalių svieto kaip ant didžiausių atlaidų; visi linksmiasi, geria; arielka ir alus upėmis teka, — ir vis isz kieszieniaus b isiančių bankierių ir sanarių Rodos. Toks duosnumas ir meilumas kandidatų parodo, kad vietos banke labai gerai apsimoka. Iszbuvo banke trejus metus bankieriai ir jų „sovietinkai“ per trumpą laiką pralobsta, ir ant ateinančių rinkimų esti dar meilingesniais su valsezioniais, kad pasilikti dar ant tolesnio laiko semti isz stebuklingo szaltinio pinigų ir szlovę. Nestebėtina, kad į bankierius papuola tankiausiai nedori žmonės ir girtuokliai, kurie nesirupina apie labą banko, bet tiktai apie savo delmoną. Tas yra labai liudna, bet tame kalti patys valsezionys: jie neveizi ant žmogaus doros ir proto, bet ant to, kiek jis jiems arielkos ir alaus pastatys; jie iszrenka tuos, kurie paskui juosgi paczius apgaudinėja ir jiems vilnas kerpa. Bankas, kurs budams rankose protingų ir dorų žmonių jiems prie kitų iszlygų ir papročių naudą atnesztų, dabar isz priezasties arielkos pavirsta į namus apgavystės ir skriaudų. — Stebėtinas, isztikro, žmonių apsiėjimas! starsziną renka — arielka, tėvas mirszta — arielka, sunus mirszta — arielka, dukte iszteka arba sunus vedasi — arielka, pasilinksminti reikia — arielka; visur ir visados — arielka. O dėlko? Dėlto, kad žmonės, neapszviesti; nežino, kas geras, kas blogas; negali atskirti naudingo nuo nenaudingo; nesupranta nei padėjimo, nei pareigų. be apszvietimo nieko ne...

Barzdyla.

Palanga. 22 d. Gegužio mėn. paėmė maskoliai Dr. Vaineikį ir sėdi dabar Liepojuj; per kratą pas jį ir kitus nieko nerado raudonsiuliai; apkaltina jį už susineszimus su koku ten maskolium užrubežij gyvenančių; dr. Vaineikis neva padėjęs jam pergabent į Maskoliją knygas, kurias ir paėmė ties Rukevą [tarp Palangos ir Liepojaus]; neszikai [latviai] nurodė ant F. Paulauckio isz Palangos, su kuriuom Vaineikis tankiai važinėdavo, pertai raudonsiuliai mano kad dr. Vaineikis tas knygas gabeno. Liepojuj dabar teip daug sujimtų, kad kalinyj vietos neuštenka: garsus Vonsiackis ir Liepojui teip pat darbuojasi, kaip aną met pas suvalkiečius. Buvo kratą pas Žiupsnį Liepojuj; ten net akmenis ant kiemo iszgriovė, bet nieko įpatingo nerado ir jisai tuom tarpu dar liuoas. Ambrazaitį [Szauliuose] buvo paėmę, bet po 2 dienų paleido. Darė kratą ir pas advokatą Lukauckį, pas kurį gyvena Ambrozeviczius, bet ten irgi nieko ne atrado.

[Isz „Ukininko“].

Politiszkos žinios

Amerika. Demokratiszka partija teipgi pastatė savo kandidatą ant prezidento, jau kandidavusį per praėjusius rinkimus, W. Bryaną, o ant vice-prezidento Adlai Stevenson'ą isz Illinojaus valstijos. Demokratai nupeikė republikonų visą politiką ir pažadėjo žmonėms aukso laikus. Kubai, Porto Rico ir Pilipinams pažadėjo patvaldystę po Amerikos protekcija, burams gi pietinėje Aprikoje pagelbą.

Pagarsinus amerikonomas dovanojimą kalčių pilipiniečiams, tiejie rodosi padėkavodami už tokią geradėjystę, smarkiaus ant amerikonszkų pajiegy pradėjo užpuldinėti. Gen. Peterno, kuriam tapė do-

vanotas prasikaltimas priesz amerikonus, vieszai Maniloje apskelbė, kad reikalauja visiszkos neprigulmystės, už ką vėl pateko į kalėjimą. Pilipiniečių narsą vėl sudrutino dabar užstojęs lytų laikas bei maisztai Kinuose, kur gabena isz Pilipinų kariauną, ir tuomi silpnina tenai esanzias amerikonų pajiegas. Jie tikisi, kad pasisekus iszrinkti demokratiszką gubernatorių Amerikoj' igys laisvę, už kurią jau teip daug kraujo praliejo.

Susimusimų atsitiko kasdiena per praėjusę sanvaitę. Vienam susimuszime tapė 11 amerikonų užmuszta, 16 suzeista. Tarpe Indang ir Naic pilipiniečiai užpuolė ant amerikonų transporto ir tajį atėmė. Įplaukoje Rio Grande amerikonai nužudė savųjų 9 turėjo neszintis atgal. Amerikonų nuokritis praėjusios sanvaitės siekia arti szimto; taigi nemažas buvo muszis imant sykiu. Amerikonai vėl užmanė organizuoti isz pilipiniečių kareivių pulkus. Nerabejonės, kad pilipiniečiai vėl pasinaudos isz amerikonų tokios organizacijos ir su ginklais iszeis į kalnus, kaip jau pirmiaus iszėjo.

Pietinė Aprika. Tuomi tarpu isz karės lauko ateina mažai žinių. Anglai, kaip ir amerikonai Pilipinuose, karę laiko kaipo ir jau pabaigta, tiktai siunczia dar vis daugiaus kareivių. Kad burai butų jau pergalėti, nėra nei kalbos. Jie Oranijoi daro gana sunkenybių anglams užpuldami statei ant jų net didesnių pajiegy. Teip burai užpuolė ant anglų Ficksburge, ties viduriu Oranijos, kurių vienok nestengė pergalėti. Bulleris praneszė, kad netoly mais jo abazo, szpiegai aptikę 2000 burų apsakusių, kurių neužkabinę pasitraukė szalin su nuokriczių 2 užmusztais ir 6 suzeistais. Burai anglų ne-

siviję. Paskutinės žinios paduoda, kad nuo 5 Berzelio iki 5 Liepos anglai musziuose pražudę per 3000 kareivių, isz kurių yra 1200 užmusztų. Suzeistų anglų burai neimai ir palieka ant muszio vietos. Taigi karė eina po senovei ir Anglija turi siusti dar daugiaus kariaunos, kad galėtu miestuose užlaikyti savo tvarką ir apsergėti visokius susineszimo ir transportų kelius. Anglija norėjo isz Aprikos keletą tukstanczių kareivių nusiusti į Kinus, bet gen. Roberts atsakė, kad negaljs nieko atleisti, nes visa kariauna nuo 200,000 vyrų esanti jam reikalinga. Mat anglai visur turi turėti gana pajiegy kad atsigitinti nuo burų, kurie mažesnius pulkelius paima be muszio. Burai vėl zinodami maisztus Kinuose ir pietvakarinėje Aprikoje, laikosi lukeszio, kad Anglija bus priverszta isz jų szalies siusti kariauną į Kinus, arba nesiuncziant, kad Anglija pražudytu savo kolonijas Kinų szalyje. Burai teipgi laukia iszrinkimo demokratiszko prezidento Amerikoj', nuo kurio tikisi gauti pagelbą, pagal demokratiszkos partijos prizadėjimą. Anglijos karės ministerija apgarsino, kad pražudziusi karėje su burais į 32,500 kareivių ir 522 apicierų. Taigi bus bene daugiaus, kaip burų visos kariaunos kad buvo. Anglija dabar turi tris dideles kares: su burais, su aszantaš pietvakarinėje Aprikoje, kur nesiunczia jau nei kriaunos, ir Kinuose, kur net lenktynių reikia, o nėra kareivių. Laikraszcziai net apgaili dabar Anglijos virsziniukus, kad jie negal nei sumanyti, apie ką turi mislyti ir ką daryti, reikiant trijose vietose stiprių pajiegy, o neužilgo gal ir daugiaus tokių vietų atsirasti, kadangi visur kartu sukilus angliszkų kolonijų pavaldiniams, Anglija nevaliotų jų pergalėti

ir prazudytų visą kariauną.

Burų pasiuntiniai iš Amerikos nukeliavę jau į Paryžių. Ant gelžkeldvario stotės atėję juos pasitiktį prezidentas, Paryžiaus miesto roda ir keliolika senatorių. Žmonės pradėję šaukti „szalin su Anglija“ kurių tulus suaresztavota. Anglijai toks priėmimas burų pasiuntinių per patį prezidentą nelabai patinka.

Rytinė Azija. Kuomi buvo Paryžiaus kommuna 1790 metuose, tuomi dabar yra maisztai Kinuose, nes tai yra kova už buvį. Kiniečiai tapę iš visų pusių nuplėsztį per ciesoriszka dinastiją „mandžu“, kuri, kaip Lenkijos ponija, su visokiais mandarinais, rupinosi tiktai kuomi daugiausiai išsiurbti kraujo iš skurdžių žmonelių, o antra vėl europiečiai su savo kultūra užgrėbimo visų turtų, likusių nuo mandarinų, paskubino szitą karę. Karė szitoji kilo vien dėl tos duonos, kuri kas kartas mažinosi per įvedimą visokių europėjiszku monopolijų, maszinerijų, geležinkelio ir tt. iš ko pirmiaus mito tukstancziai tukstanczių darbininkų, o kuriems duona tapė atimta su įtaisymu maszinos, su pirmu trukio važiaivimu, prieko darbus turėjo tiktai europiečiai. Apart to vėl veržiasi visokio menciaus misijonieriai į Kinus gelbėdami jų duszias, paskui kuriuos atėkė gaujos kareivių ir užėmė plotus szalies, kiek norėjo, vėl paszalindami kiniecius nuo pirklystės, urėdų; įvedė geležinkelius ir tuomi dar padidino bada, uždėdami ant viso ko didelius muitus. Ant vietos jiems atimama visokis uzdarbis, ir iszėjimas uzdarbiauti į kitas szalis jiems yra užgintas, jiems yra uždaryti visi rubeziai ir dėlto nedyvai, kad milijonai žmonių iszbadėję imasi už ginklo, kad paszalinti bada ir jo priezastį, iszvejant euro-

piecius isz savo szalies. Kaip yra isz tikrųjų su pasiuntiniais Pekine, niekas nežino. Pirmiaus buvo garsinama, kad su nuzudymu Vokietijos pasiuntinio, nuzudyti tapė ir visi kiti pasiuntiniai bei krikščionys. Dabar isz Shanghai pranesama, buk 3 Liepos buvo dar du pasiuntiniai Pekine gyvi, bet kurių vieszpatysczijų jie yra, to neminieta. Jug ir pirmiaus, kada tapė nuzudytas Vokietijos pasiuntinys, buvo praneszta, kad neteisybė esanti, ir tas buvo daroma vien dėlto, kad laimėti daugiau laiko, nuramindant szejp teip Europos vieszpatystes, kurios jau nuo 21 Geguzio negauna zinų nuo savo pasiuntinių isz Pekino.

Europos vieszpatystės pradžioje visai mažą svarbą dėjo ant maisztininkų pajiegų ir mislyjo tuojaus paimti miestą Pekiną, prie kurio nei isz tolo negal prieti. Kinų kariauna su maisztininkais eina isz vieno į 100,000 esą apsupę miestą Tientsin, kuriame yra apie 12,000 tarptautiszkoz kariaunos, kuri susineszimą galinti atlikti tiktai vandens keliu, upe, su pajurėje esanczioms pajiegoms Taku ir Ozifu. Bombardavojimas apsupto Tientsin esąs bausis, nes kiniečiai turį sunkių kanuolių ir moką gerai pataikyti, budami iszmokinti nuo maskoliszkų ir vokiszku apicierų. Apie linkėje Tientsin kiniečiai užnuodyjo visus szulinius o jų upę meta visus savo užmuzztusius vietoje pakasimo žemėn ir tokiu budu užterszė vandenį, kurio negal vartoti tarptautiszka kariauna.

Ar įstengs Europos vieszpatystes nugabenti tiek kariaunos, kad pergalėtu kiniecius, kurių skaitlius siekia milijono su geriausiai ginklais, sunku pasakyti. Priesz tokią daugybę įnirsusių žmonių, reiks veik tiek pat pajiegų jų pergalėjimui, o reik neužmirszt, kad kiniečiai jau iszardė vi-

sus geležinkelius, nukirto telegrafų dratus ir isznaikino visus europieczijų įtaisymus, ir todėl tarptautiszka kariaunai bus gana sunku tolyn pasikelti, ir apart to isz visų szalių ją naikins kiniečiai. Kiniečiai ant to jau rengsi keletą metų. Ginklus isz Vokietijos ir Anglijos jie gabenosi jau gana senai. Isz Vokietijos Mauser szaudykles ir szuvius gabeno grabuose, kad nepajustu valdzios ir Vokietijos pabrinkantai padarė puikų geszeftą už szaudykles. Mieste Tientsin tapo atrastas kontraktas vienos angliszkos firmos su vicekaralium Chany-Chik-Tung ant pustreczio milijono dolerių, už ką angliszka firma apsiėmusi yra apginkluoti visą Kinų kariauną naujaisiais ginklais. Taigi reiks toms vieszpatystėms kovoti priesz savo iszradimus.

Kitose provincijose maisztai teipgi žaibo greitumu platina. Pietinėse provincijose visi europieczijų darbai tapė isznaiškinti, jų gyvenimai sudeginti. Vietose, kur stovi kitų vieszpatysczijų kariauna tapo iszlipinta atsiszaukimai, kviecziantį visus kiniecius kovon, kad iszvyti visus svetimszalčius su jų visokioms pramonėms, kurie maldingiems kiniecziams, apart kitų skriaudų, nori įbrukti savo nedorą tikėjimą, paremtą ant apiplėszimo tiktai.

Berzelio 19 d. nusinuodijęs Kinų ciesorius isz privertimo karaliuko Tuan, vyriausio vadovo maiszto. Ciesorienė naszlė teipgi buvo priversta imti nuodų ir dėlto veikmės iszėjusi isz proto. Karaliukas Tuan buvo nuėjęs pas ciesorienę, ją prikalbėti prie iszginimo europieczijų nuo ko toji atsiskiusi; tada Tuan apleido rumus ir pasiszaukęs savo szalininkus pradėjo šaukti „szalin su europiecziais“ ir prasidėję skerdynės. Ant Tuna'o pusės perėję visi ciesoriszki urėdininkai.

Europos valdzios nori pirmystę suteikti Japonijai, kadangi japoniečiai artymais gyvenanti nekenčėtu klimato atmainų, ko nepakelia europiečiai. Maskolija tam pasi-prieszino ir nurodė, kad Japonija turinti turėti liuosą valę dalyvauti arba ir ne. Japonijos valdzia vėl apreiszė, kad ji neturinti jokios priekabės prie Kinų, kadangi jos misijonierių Kinuose visai nėra. — Berzelio 11 d. 3000 maskolių nuo Tientsin isztraukė ant Pekino linkon, apie kuriuos iki sziol nėra jokios zinių. Gal maisztininkai visus užmuzzė. — Vokietijos ciesorius paskyrė \$800 už kiekvieną svetimszalio iszgelbėjimą isz Pekino, idant tokiu budu galėtu dažnoti kas dėjosi Pekine. Bet iki sziol nei vieno tokio neatsirado ir kiniečiai dar labiaus užstatė kelius, kad koks pasislėpęs neisztruktų. — Vokietija siunczia 17,000 kareivių su 313 kanuolių ant pagiezos Kinams. Kitos vieszpatystės teipgi siunczia nemažai kariaunos į Kinus.

Dalis darbu.

Collinsville, Ill. Czionai darbai kasyklose eina gerai, bet isz kitur atvykusiam sunku gauti darbą. J.

Fishkill Landig, N. Y. Czionai sustraikavo plytų darbininkai dėl to, kad darbdaviai jiems paliepė už tą paczią algą padaryti 2000 plytų daugiau. Plytincyzių savininkai szaukėsi szerifą pagalbon.

New York. 900 darbininkų duonos keptuvėse, daugiausiai zyda, sustraikavo, reikalaudami 10 valandų dienos darbo laiko. 300 keptuvių tapė uždaryta dėl stokes darbininkų.

Negaunee, Mich. Czion tapė uždarytos rudkasyklos Volunteer Iron ir 300 darbininkų liko be

bo.

M a r i n e t t e , W i s . Unijonistai darbininkai sustraikavo Menominee River Lumber Co. dėl priėmimo prie darbo neunijonistų darbininkų.

S t . L o u i s , M o . Strytkarių darbininkų straikas buvo pasibaigęs; bet kompanijai nepildant straikierių reikalavimų, straikas tapė atnaujintas. Straikieriai pradėjo su omnibusais žmones važioti ir su strytkariais niekas nevažiuoja.

C h i c a g o . I l l . Rankandų darbininkams 10 darbiečių, kurie straikavo 3 savaites 1200 vyrų, tapė pakeltos algos ant 10%.

B i r m i n g h a m , A l a . Kalnakasiai unijonistai skaitliuje 10,000 sustraikavo reikalaujami pakėlimo algų 40% ant tonos. Kompanijos ant to nepristojo ir paskiaus kalnakasiam nusileidus ant 10% abeji pasiraszė ant kontraktų ant kito meto iki 1 Liepos 1901, ir visi straikieriai sugryzo prie darbo.

B a y V i e w , W i s . Czion tapė uždaryta geležies liejinyčia, kol nesusitaikys su darbininkais dėlei algų, 1600 liko be darbo.

P a r k e r s b u r g , W . V . Parkersburg Mill Co. dėl savo 500 darbininkų pakėlė algas ant 10%.

D o n o r a , P a . Czion pradėjo statyti naują pabirką Union Steel Co. kur gavo darbą 300 darbininkų.

N e w C a s t l e , P a . Czion tapo veik visi pabirkai uždaryti. American Steel & Tin Co. uždarė visus skyrius savo pabirko dėl pataisų, ir pradės dirbti apie 15 Ruggpjučio. Stiklo liejinyčia tapė uždaryta ant dviejų mėnesių laiko dėlei perdidelio karszčio. Atlantic vadinama darbiečių teipgi tapo uždaryta ir viso į 1000 darbininkų liko be darbo.

N e w Y o r k . 75,000

darbininkų bastosi po gatves be darbo. Suplaukė jie isz visų szalių tikėdamiesi gauti darbą prie kasimo tunelių po miestu dėlei geležinkelių.

S c o f i e l d , U t a h . Kasyklose, kur nuo eksplozijos nužuvo 199 kalnakasiai, vėl pradėjo dirbti.

L e b a n o n , P a . 1600 darbininkų neteko darbo dėlei uždarymo geležies liejinyčios Iron & Steel Co. Liejinyčią savininkai keta perkraustyti į Buffalo.

S t . J o h n s , N . F . Belle Island kasyklų straikas tęsėsi tolyn. Kompanija norėdama straiką suardyti pakėlė 10% algos ir 200 straikierių norėjo eit pradėti dirbti. Dauguma staikierių vienok laikosi ir tolei neis dirbti, kol kompanija neužganėdins visus jų reikalavimus.

P l y m o u t h , P a . Vietinėse kasyklose per Berzelio mėnesį iszdirbo: L. & W.-B., No. 11, 16 dienų ir 3 valandas; No. 15, 17 dienų ir 5½ val., No. 16, 16 dienų 9 val.; D. L. & W. Woodward, 21 dieną, 8 val.; Avondale, 21 dienų ir 3½ val.; Bottonwood, 22 dienas, 1½ val. D. & H. No. 2, 10 dienų, 2½ val.; No 3, 13 dienų, No. 5, 18 dienų, 2½ val.; Boston, 5 dienas.

W i l k e s - B a r r e , P a . Pietinėje dalyje miesto taps įrengtas pabirkas cigarų ir papirosų, kur gausdarbą į 300 darbininkų.

Pietine Aprika.

Straiikas dinamito dirbtuvėj. Prasidėjus karei direktorius Modderfonteino dirbtuvės apgarsino darbininkams, kad jis pagamino maisto ant trijų mėnesių ir darbininkai gali pasilikti ant savo vietų, algos mokės tik trečdalį kas mėnuo, o likusius pasibaigus karei. Darbininkai tikėdami pažadėjimui dirbo toliaus ir iszeidami apturėdavo savo pinigų.

Keletą mėnesių palaukus

isz likusiųjų pinigų ofise susidėjo geroka suma, kaip ir kokia kaucija kiekvieno darbininko, ir direktorius matylams, kad žmonės vis iszeina, sumislyjo labai puikų budą dėl sulaikymo jų; pasakė kad pinigų kasoje nėr ir jeigu kuris norėtu iszeiti, tai pinigų apturės pasibaigus karei.

Daugumas murmėjo, labjauisiai kuriems reikalas buvo iszvažiuot, bet daryt nebuvo kas ir tik gaudami geresnį darbą važiavo sau, ir pas tokią turtingą kompaniją tikėjo pinigams neprazusiant.

Persitikrinęs direktorius, kad darbininkai neiszmano sau rodos duoti dėl iszgavimo pinigų užsimanė visai suriszi žmones ir užsigarantavoti darbininkais. Jis patarė darbininkams kaip ir užtardams, kad jie siųstu praszymą pas vyriausiąjį direktorių į Pretoriją, praszdami, kad jiems užmokėtu pusę algos ir kad jie tada pasiraszys, jog iszeinant, nepasibaigus karei dar, neberekalaus antros pusės algos. Darbininkams ant to nieko neatsakant nusiuntė tokį praszymą. Bet apsimislyję pamatė, kad kompanija nori juos paimti į baudžiavą, nebelaukdami ateinant atsakymo, nes tuomet galėjo daugumas pasiraszyt, sustraikavo. Straikas velykoms pasibaigus prasidėjo ir traukėsi tik penkias dienas; pinigai tapo visi iszmokėti ir ant tolesnio laiko moka algą kas mėnuo. Už straiko dienas teipgi užmokėjo, nes to reikalavo straikieriai. Labiausiai nukentėjo garbė direktoriaus akise darbininkų ir už tuos visus kabliukus darbininkai stacziai į akis iszmėtinėjo jam laikė straiko.

Dabar darbas eina toliaus; dirba patronus, granatas ir beduminį paraką ir skubiai siunczia burams į eiles. Tą straiką asz czionai aprasziau delto, kad tarp szimto dvideszimts

straikuojančių, buvo penktadalis lietuvių, dėl kurių italijonai parengė pasilinksminimo vakarą, kaipo dėl pradėtojų straiko. K.

Isz Amerikos.

P y l y m a s p e r t r u k o .

Grand Rapids, Mich. miesto vandens prudas esantis ant kalno, nuo 100,000,000 gorcezių, visas pasileido ant miesto žemyn, pertrukus pylimui. Apie 100 namų tapė sugriauta, kurie buvo ant vandens kelio. Du žmonės tapė sunkiai sužeisti ir keliolika lengviaus. Miestas likosi be vandens ir turi parsigabenti isz szulinių ir upelių.

A p d e g e b a ž y c z i o j e . Dunkirk, N. Y. 24 d. Berzelio lenkų bažnyčioje buvo vaikų pirma diena komunijos. Vienos mergaitės užsidegė drabužiai nuo žvakės, jos draugės ir susirinkusieji vietoje gelbėti nelaimingą, žiurėjosi kaip į dyvus. Mergaitė vargu iszliko.

S t r y t k a r i s į v a ž i a v o
į m e s i n y c z i a .

Boston'e, Mass. iszlėkė strytkaris isz rėlių ir nuo įsibėgimo užsisukęs per langą įvažiavo į mėsinyczią su visais keleiviais. 22 keleiviai sužeisti tapo. Priežastis nelaimės buvo ta, kad pakalniui nutruko užverzimo ratų įtaisos.

A p i p l e s z e k e l e i v i u s .

Arti Brodshuw, Nebraskoje, vienas plėszikas naktyj sulaikė Burlington & Missouri trukį, bei privertė su revolveriu trukio tarnus, kad jį nuvestu į Pullmano vagonus, kuriuose važiavo turtingi žmonės, nuo kurių atėmė \$200 ir tulus brangius pasipuoszimus, ir pabėgo. Plėszikas bus susikalbėjęs su trukio tarnais tą padaryti dėl pasipelnymo, vienok mažai ką peszė. Jeigu suokalbjo nebutu buvę, tai visi tarnai vieną plėsziką butu apgalėję.

P a v o g e p l a u k u s .

New York'e viena mergina turėjo labai gražius geltonus plaukus, kurie patraukė kiekvieną akį. 2 d. Liepos ji sėdėjo ant prieangio savo namų ir netikėtai atėjęs vyrizškis smarkiai sudavė galvon, kad mergina apsvaigo; kur užpuolikas nukirpęs plaukus nuėjo savo keliu.

S u m a n i n a s z l e .

Smithville, Ind. numirė M. Howard, kurio likusi moterizškė, kad surinkti pinigų ant palaidojimo vyro, pirmą parengė piknyką Maple Grove parke su įženga 25 ct. duodama priedų szaldytos grietinės po porciją. Po piknykui atliko laidotuves.

**N e i l g a i t e k o
k u n i g a u t i .**

Buffalo, N. Y. du lenkai nusiskutę usus ir apsikreipe apikakles vaikszečiojo po žmonių gyvenimus ir rinko ant bažnyčios aukas. Tuli jiems patikėję davė nuo \$5 iki 50 dol. kaip rodė užrašas jų knygutėse. Kunigai susirinkę porą deszimtų dolerių szale aukautojų karčiamose pragėrė. Aukantojai pamatę kad jų aukas ant Dievo garbės aukautas kunigai prageria, suaresztavo juos.

N e l a i m e s .

Isz Edison, Wash. į Takoma su strytkariu važiavo 104 keleiviai parodos prisizirėjimui, kur pakalnėn pasileidus mormonas negalėdams sulaikyti karo užsuko elektros sriovę atgal ir tokiu budu karas iszlėkė isz rėlių ant tilto 120 pėdų augszto, nuo kurio keleiviai su karu nupuolė žemyn į balą, kur užmuszė 35 žmones, o į 60 sunkiai suzeidė.

Parkersburg'e, W. Va. eksploiodavojo gazolino vagonai, kur smertį rado 6 žmonės, o 22 suzeisti tapė. Priežastis eksploizijos pasidarė isz kaltės dalbininko, kur lokomotyva atsintuszė į vagonus su gazolinu stovinczius ant szalinių rėlių.

D. L. & W. gelzkelio, netoli Henryville, Pa. sutruko vagono ratas ir iszlėkė isz rėlių trukis, kur užmuszė 3 žmones.

Philadelphijoi 4 Liepos užsidegė viena pardavinyczia eksploioduojanczių daiktų, kur smertį rado 8 vaikai ir 23 vaikai bei viena moterizškė sunkiai apdegė. Eksploizija atsitiko dėl szovimo isz revolvėrio į tuos daiktus per vieną murinuką, kuris liko ant vietos negyvas.

East Webster, Mass. 4 Liepos susimuszė du strytkariai, kur du žmonės užmuszti tapo ir daugelis suzeistų.

Pas Trask Liding, Mont. iszlėkė keleivių trukis isz rėlių, kur du keleiviai užmuszti tapė ir 33 suzeisti.

Hoboken, N. J. sudegė vienas 3 augsztų namas, kur smertį rado 12 žmonių.

Miffintown, Pa. 4 Liepos ant seno tilto sulipo daug žmonių prisizirėti parodai, kur tiltas sulužo ir visi žmonės nupuolė žemyn, kur 30 žmonių sunkiai susizeidė. Gerai kad upelyje nebuvo vandens, tuli butų prigėrė.

Ant ezero Erie isztikusai audra apvertė laivuką „Idler“ kur prigėrė 6 žmonės.

Pittburge ant 5 Ave. sudegė Evans & Co. porcelėninių daiktų krautuve, kur virsdama siena užgriuvo 9 ugnagesius, isz kurių 6 smertį rado.

Isz lietuviszku dirvu Amerikoje

Lost Creek, Pa. Suraszant liaudį Suvienytų Valstijų, asz tapiau paskirtas kaipo tulkas angliszkiems enumeratoriams dėl susikalbėjimo su lietuviais, lenkais ir slovakais szioje apielinėje. Vaikszečiojant man su vienu tai kitu enumeratorium ir užėjus į grinczia pirmojo lietuvio, ant klausimokios tautos, atsakiau kad lietuvis isz po rusiszkos valdzios. Enumeratorius atsakė, kad negalys užraszyti jo kaipo

lietuvio dėl tos priežasties, kad apie lietuvius, kaipo tauta, nėra paaiszkinimo įstatymuose, kur paninėtos tautos, ir jam pagal tuos įstatymus yra žinomi tiktai lenkai. Asz tada iszaiszkiniau enumeratoriui skirtumą lietuvių ir lenkų ir praeitę Lietuvos pagal istoriją. Enumeratorius persitikrines isz mano paaiszkinimų užraszė lietuvius lietuviais isz po Rusijos valdzios. Tas pats buvo ir su kitu enumeratorium. Kur enumeratoriai anglai užraszinėjo lietuvius be pagelbos tulko, tai visus užraszė polendėreis arba statei ruskais. Ir tokiu budu isz daugelio lietuvių Amerikoje, bus parodyta tik keletas tukstanczių surasze liaudies. Dauguma lietuvių bus papildytas skaitlius lenkų ir ruskių. Idant teip daugiausenuseduotu, neatbutinai reikia sutaisyti atsakantį atsišaukimą — paaiszkinimą ir nusiųsti Washingtono valdzios nuo vardo „Susivienijimo Lietuvių Amerikoje“ ir kitų daugelio draugysczijų, kad nors 1910 metuose įstatuose enumeratorių butų patalpintas lietuvių tautos vardas, kad tada vėl mus nepriškaitytu prie svetimųjų.

Gerai butų, kad ir kiti laikraszcziai atkartotu szitą straipsnelį. *Alek. Kalvaitis.*

Mahanoy City, Pa. Pas mus atsibuvo nesenei parapijos susirinkimas su dideliu riksmu, kadangi pasirodė per daug be jokio reikalė iszmėtytų parapijos pinigų.

Mūsų kunigas iki sziol net dar neprigulėjo prie parapijos, nebuvo parapijonu ir nei cento nebuvo davęs ant bažnyčios. Vienok jau praėjusį metą kilo keistas klausimas, kad kunigas nebudamas parapijonu turi lygų balsą su visais pilnais parapijonais ir yra net kasierium parapijos, nebudamas jos sanariu. Ant pirmo pareikalavimo kunigas

sakėsi, kad esąs daug parapijų suorganizavojęs ir daug pinigų iszlikęs, bet nuo tų visų iszmokėtų pinigų negalėjo paliudijimo parodyti. Ant antro parapijos susirinkimo vėl viens vaikas pareikalavo nuo kunigo, kad užsimokėtų į parapiją, ką kunigas ir padarė, užsimokėjo. Dabar mus kunigas yra parapijonu, kaip ir visi žmonės. [Kas zin kitų parapijų kunigai ar yra parapijonais? Red.]. Ant sziomėtinio parapijos susirinkimo tapo iszrinkta naujė komitetas, kur sykiu tapė iszrinktas V. Ramanauckas už prižiurėtoją tvarkos bažnyčioje.

Parapijonas.

Waterbury, Conn. Musų mieste nuo keletos sanvaiczių subruzdė lietuviai. Prasidejo pamokslai apie vienybę, mokslą, apie politiką, teipgi tautiszkos kalbos, pajudinanczios jausmą szirdies, apie meilę tėvynės, vienu žodziu visokio turinio pamokinimai dėl naudos mūsų tautos [kodėl nepadavėte vardų tų kalbėtojų? Red.]. Isz tų prakalbų daugelis viengenczių pasinaudojo, suprato, jog tik suvienytomis spēkomis galima nuveikti darbą, kuris abelnai atnesztų naudą mūsų tautai.

Pasekmė tų pamokslų buvo ta, jog daugelis mieganczių pabudo ir pradėjo ruosztis prie darbo; užmanymus paduotus ant pamokslų pasiryzo sunaudoti praktiszškai. Pralkalbos apie svarbumą ir galybę vienybės buvo teip geros, paveikslingos ir susijudinanczios, jog nepasiliko be įspaudžio. Tuojaus pradėjo vienytis keliolika vyrų, idant uždėti kooperatyviszką pardavinyczia visokių gėrymų. [Pukus vienybės darbas!? Red.]. Draugystė szv. Juozapo teipgi ruosziasi prie darbo, suprato kokią naudą gali atneszt prekystė suvienytų ypatų ir užmanė ant vardo draugystės uždė

ti malkų ir anglių krautuvę. Treczia kooperacija žada uždėti krautuvę grabų, vienu žodžiu subruzdą iš visų pusių ir Dieve duok, kad visi tie užmanymai įsikunytų, atnesztu medegiszką ir dvasiszką naudą.

O kas linksmiausia ir naudingiausia dėl mūsų vaterburiečių, tai uždėjimas lietuviszkos mokslainės į kurią mūsų klebonas P. Saurusaitis par kvietė už mokintoją p. J. Grinių, kuris yra pabaigęs Veiverių seminariją ir yra atsakan-tis mokintojas. Turiu czia priminti, jog mes lietuviai Amerikoje neturėjome tikrų paveikslingų mokslainių, kuriose būtų mokinę tikri mokin-tojai, pagal naują mokinimo būdą. Pirmutinė lietuviszka mokslainė, kuri yra vedama pagal naujausią būdą, tai Waterburyo, uždėta per kun. P. Saurusaitį. Yra daug lietuviszkų mokslainių Amerikoje, bet jų negalima vadinti mokslainėmis, jos neturi atsakomų mokintojų. Reik ir tą žinoti, jog pradieninę mokslainę gali vest su pasekme tik mokinto-jas, specialistas [Tokią mokslainę vedė p. Grinius Pittstone, bet nenusisekė. Red.]. Ant mokintojo reik paginėti [pa-baigti] specialiszką mokslą. Mokintojas privalo žinoti pe-dagogiką, diktatiką ir būdą, tai yra žinoti kokiu būdu mo-kinti, kaip vesti mokslainę. Negana mokėt pacziam, bet reik mokėt ir kitus pamokinti. Iki vakacijai lietuviszkų vai-kų lankė mokslainę 87, o po vakacijai bus daugiaus.

Už įsteigimą lietuviszkos mokslainės asz labai džiaugiuo-si ir szitą užmanymą pripažys-tu už naudingiausį ant tautisz-kos dirvos už visus, kokius mes tik Waterburyje nuveikė-me. Szitą naudą darbą už-manė atlikti kun. P. Saurusai-tis ir mokslainę užlaiko savo kasztais [mums rodosi kad parapijonų. Red.], vaikams perka knygas ir reikalingas

prietaisas dėl mokslainės.

Asz mislyju nereikia nė aiskinti suprantancziam lietuviui apie naudą tikrų lietuviszkų mokslainių. Mokslainės, ir tiktai geros, gali užlai-kyti mūsų augancziazją gent-kartę nuo isztautėjimo. Tau-ta be savo mokslainių, ypatin-gai pradinių, greitai iszsitau-tinti gali ir pavirsti į anglus - lietuviszkus iszgamus, kokių ir dabar yra gana jau daug, kur tėvai su savo vaikais ne-susikalba lietuviszkai.

Tokiems nereiks lietuviszkų bažnyčių, lietuviszkų lai-kraszčių nė knygu. Jie pas-tos iszgamoms ir ant apmaudo, ant gėdos neszios tik lietuvisz-ką pravardę arba ir tają per-kreips, kokių turime labai daug jau ir sziantdien. Jeigu rupinamės apie lietuviszką, tai pirmiausiu rupescziu turi būti iszauginimas jaunuomenės tautiszkoje dvasėje ir įkvėpi-mas jai meilės tėvynės Lietu-vos.

A. Czerkus.

Reikalai

„Tėvynės Myl. Draugystės“

Prie Spring Valley, Ill. kuopos nauji prisiraszė:

852 M. Kairis	-60
853 J. Vizsniauckas	-60
854 V. Bielckus	-60
855 Sel. Vengraitis	-60
856 Fr. Eismantas	-60
857 Fr. Blazis	-60
858 J. Navickas	-60
859 Dc. Mitchel	-60
860 Fr. Arlauckas	-60
861 J. Franeviczia	-60
862 V. Vienbiskutis	-10
863 S. Vienbiskutis	-10
864 Byruta Bendoriute	-10
865 T. Gumauckas	-60

Prie Pittsburg'o Pa. kuopos nauji prisiraszė:

866 J. Erkmanas	-60
867 T. Budrius	-60
868 A. Gustainis	-60
869 St. Dominaitis	-60
870 J. Mockeliunas	-60
871 St. Povilaitis	-60
872 V. Gerdziunas	-60
873 J. Pazereckis	-60

Centr. sekret.

M. J. Damijonaitis.

„Tev. Myl. Draugystes“

metinis apskelbimas centraliszko sekretoriaus.

Kuopos num.	sąnarių turi	uždėta knopa	kiek mokėję metinės.	
			1899	1900
1 Minersville, Pa.	38	1896	—	18
2 Union City, Conn.	37	1896	17	13
3 Plymouth, Pa.	32	1896	11	—
4 New York, N. Y.	31	1898	12	13
5 Philadelphia, Pa.	26	1897	—	4
6 Spring Valley, Ill.	34	1898	14	25
7 Elizabeth, N. J.	21	1898	15	1
8 Newark, N. J.	50	1898	20	36
9 Waterbury, Conn.	61	1898	28	18
10 Pittston, Pa.	46	1898	32	—
11 Lost Creek, Pa.	33	1898	21	10
12 So. Boston, Mass.	50	1899	31	19
13 Jersey City, N. J.	22	1899	20	14
14 Wilkes-Barre, Pa.	11	1899	9	4
15 Shenandoah, Pa.	14	1899	14	—
16 Gilberton, Pa.	43	1899	34	10
17 Scranton, Pa.	48	1899	39	25
18 Lawrance, Mass.	36	1899	26	10
19 Chicago, Ill.	14	1899	6	8
20 Mahanoy City, Pa.	11	1900	—	11
21 Westville, Ill.	58	1900	—	58
22 Delray, Mich.	10	1900	—	10
23 Cleveland, Ohio.	24	1900	3	24
24 Nashua, N. H.	19	1900	—	19
25 Pittsburg, Pa.	35	1900	—	35
26 Traverse City, Mich.	13	1900	1	13
Thorp, Wis. [pavieniai]	3	1896	1	1
Northampton, Mass.	2	1896	2	—
Wanamie, Pa.	2	1897	2	—
Broad Brook, Conn.	4	1897	2	—
Grand Rapids, Mich.	4	1899	4	—
Ladd, Ill.	6	1899	7	—
Foxcroft, Me.	2	1900	—	2
Įvairiose vietose yra	19	1896	10	5

Įeigos nuo 4 Lapkriczio 1899 m. pas A. Olszevskį centr. kasierių iki 30 Berzelio 1900 m. yra:

Nuo senojo kasieriaus priėmė	\$183,31
Nuo kuopų „T. M. D.“	319,48
Už „Keistuczio“ 100 egz. „Lietuvos“ red.	12,00
Už 100 egz. „Lenkai ir Liet.“	7,00
Už 50 „Keistuczio“ ir 50 „Orl. Merg.“	

„Vienybės“ red.

11,25

Sykiu \$533,04

Izmokėjimų buvo nuo 24 d. Spalių 1899 m., iki 30 Berzelio 1900 m. Sykiu \$177,67

Kasoje lieka \$355,37

„Tėvynės Myl. Draug.“ centr. sekretorius

M. J. Damijonaitis.

Rusiniai apie Lietuvius.

„Moloda Ukraina“, mėnesinis laikraštis Ukrainos jaunuomenės, iszeinantis Lvove nuo pradžios šių metų, patalpino savo No. 6 [jaunio mėn. 1900 m.] straipsnį „Pro narodnij ruch Litovciv“, kur Lietuvos rasztą yra perguldęs Rusinas B. Temnickij.

Straipsnis yra dėl Lietuvos, kaip ir dėl svetimtauczių, labai akyvas; ten trumpai yra perstatytas bėgis Lietuvos tautos istorijos nuo 12-to szimtmeczio pradedant iki 1890 m. Žinoma, trumpame straipsnyje negalima yra ydų jieszkoti, ir iš tiesų bėgis dalykų iki atsigaivinimui Lietuvos tautos yra gražiai ir teisingai perstatytas; taciaus gadynėje atsigaivinimo autorius nevienur iszeina iš vėzių. O ta gadynė juk dėl Lietuvos sziaudien yra akyviausia. Matyt, kad pats autorius nėra gerai su ja apsipažinęs.

Atsigaivinimą Lietuvos dvasės teisingai autorius priskaito Duonelaicziui; po jo jis pameina Ivinską, Daukantą, ir įpačiai guria vyskupą Valanczauską, kurio užraszai, spausdinti „Tėvynės Sarge“, neseniai, atima visus nuopelnus ant tautiszkos dirvos nuo to, kurį mes pratę esame garbinti kaip Lietuvos didvyri¹⁾. Nuo 1883 m. išplaukia ant Lietuvos musziavietės už valnybę — D-ras Basanaviczius, A. Viszteliauckas ir J. Szliupas. Taciaus autorius supainiojęs yra atsitikimus tos gadynės; matomai jis toli yra buvęs nuo minėtų ypatų ir darbų tame laikmetyje. Tarp kitų dalykų, jis vk. Baranauską daro „vyriausiu apie kunu“ Szliupo, kuomet Szliupas nėkadės nēr patyręs tokios apie kunystės, jei bent gavęs yra pagrasinimą, kad D-ras Basanaviczius, Nėrys ir Szliupas pasiliksi išskeiktais

1) Apie tą dalyką yra paraszės akyvą rasztą kn. Dembskis.

— jeigu nesiliaus kritikavoje bažnyczios bei kunigų.

Įtekmė „Auszros“ ant lietuvizkos visuomenės taipgi nėra ganėtinai apsklembta, nors „Auszra“ pajudiniusi yra visus sluogsnius Lietuvos tautos. Ponai ir diduma kunigų ją keikė bažnycziose ir degino kaimuose, tik tai vargszai ir apszviestunai ją taupojo ir glamonėjo. „Auszrai“ pasidėkavojo, ir vėliaus „L. Balsui“ emė dygti laikraszciai lyg grybai po lietui. Tuomet tai Lietuvos spēkos emė jau dalintiesi į du abazu — konservatyvų [ponų ir kunigų] ir progressivų [kaimiecių ir apszviestunų]. Kuomet vieni tvėrė „Szviesą“, vėliaus „Apzvalgą“ antriejie įsteigė „Varpą“, o Amerikoje Szliupas pirm to jau emęs buvo leisti „Balsą“. Nuo to sykio keliai partijų persiskyrė galutinai. „Balso“ vietą užėmė „Vienybė, su „Lietuva“, o „Varpas“ ir po sziai dienai tebesikauja su „Tėvynės Sargu“. Net Rusinų „Moloda Ukraina“ pripazįsta, kad „matoma yra iš istorijos išsiplėtojimo Lietuvos, juog klėrikaliskas konservativizmas negelbsti išsiplėtojimui tautos, o tai daro progressivizkoji linkmė“.

Tautietis.

Reikalingas Lietuvos daktar.

Mūsų mieste lietuviai nepaliauja krutejė tautiszka ir tikėjimiszka; yra dvi paszelpinės draugystės, skaitanczios po 150 sąnarių, kliubas ir parapija, bet kad neturime nė vieno vyro su augsztesniu mokslu, tai viskas rods eina lyg ne savo keliu. Draugystės turėdamos savo konstitucijas, užsilaiko tvarkoje, bet kliubas ir parapija neturėdami gero vado netvirtai žengia, nors pagal mūsų nuomone rodo kad geriausia dirbam. Kliubas nesistengia laikytis politikos reikalų ir jo mieriu buvo gauti daleidima užlaiky-

ti alų, bet tas nepasisekė; o parapija nors karsztai darbuojasi ir skubina pradėt statyti bažnyczia, už ką pripuola ne maža aczių p. Lazauckui, p. Czaplikui, ir visiems sądarbininkams ir aukautojams, kurių darbą vienok ardo kun. Gricius visokioms progoms ir atkalbina žmones nuo aukų. Taigi vertėtu parapijai dabar išzdirbti įstatus, idant išzengti ant toliaus tokių skriaudikų kunigų, kaip kad sziaudien turime Todėl mums dėl šių dalykų yr' reikalingas su augsztesniu mokslu vyras ypacz daktaras, kuris užsilakyme turėtu ne mažą paramą nuo vietinių draugyszių, bei lietuvizkų szeimynų, kurios su visokiais reikalais, kreipiasi dabar prie daktarų zydu, anglikų ir prancuzų. Jeigu atsirastu daktaras, norintis apsigyventi Boston'e (žinoma lietuvis) teiks is kreiptis prie draugyszių Szv. Kazimiero ir D. L. K. Vytauto po num. 318 W. Broadway, So. Boston Mass. *Lietuvmylis.*

Naujos knygos.

Kuomi žmonės gyvena? Maskoliszkai paraszė grapas Leonas Tolstoj. Ant lietuvizko iszgulde Antanas A. Jocis. 1900 m. To paties autoriaus kasztais atspaudyta lietuvizkoje spaustuvėje Waterbury, Conn. Puslapių 56.

Szita apysakėlė yra paraszėta garsaus maskoliszko rasztininko L. Tolstojaus, kurio dvi apysakėlės „Kur meilė ten ir Dievas“ bei „Kaukazo belaisvis“ yra mums jau pažystamos. Apysakoje „Kuomi žmonės gyvena?“ teisingai yra apraszėta tamsių žmonių gyvenimas ir vargai bei menkas protiszkas ir doriszkas išsilavinimas. Lietuvos daktaras vertimas neprastas, bet korekta yra kaip ir neatlikta.

Petras Žemaitis. Graži apysakėlė dėl Lietuvos vaike-

lių. *Lietuvizskai iszgulde T. Astramskas, Minersville, Pa. 1898 m. Plymouth, Pa. 1900 m. Spauda ir kasztais „Susivienyjimo L. A.“. Puslapių 69.*

Szita apysakėlė yra paraszėta mokintojo Leopoldo Szillerio lenkiszkoje kalboje, kurioje yra apraszėtas gyvenimas Petro Žemaiczio, kuris teturėdamas tik 10 metų liko naszlaiczių, kurio tėvas buvo vāznyczia Alksnėnų palivarke, netoli Senapilės, o motina mirusi jam dar kudikiu esant, kuris perleidęs daugelį visokių vargų ir atsitikimų savo gyvenime galiausiai pastojo daktaru ir tapė profesorium prie Jagelioniszko ligonbuczio Krokavoje. Kad Petras butu bent kur lietuviu pasirodęs, nėra minėta, nes laike jo gyvenimo, apie 1830 metus, lietuvystės klausimas buvo dar nežinomas ir Petras pakliuvęs tarp lenkų, už tokį ir save skaitė. Knygelė verta perskaityti dėl jos turinio, nes parodo, kad norint ką atsiekti, visados galima, nors su sunkybe.

Sugaukite vagi!

Juozas Mickus, atvažiavęs iš Mahanoy City, Pa. į Clevelandą, Ohio nuo 2 d. Balandžio apsigyveno pas mane iki 5 d. Liepos ir iszbėgo nežinia kur, pavogęs nuo Antano Alinsko \$10,00 pinigais ir auksinį žiedą už \$3,00. Man už burdą 5 sanvaiczių liko kaltas \$17,00. Mickus yra sausas ant gymio, plaukai gelsvai juodi, usus skuta, virszutinė lupa užsirietus, deszinė ausis į pusę atpjauta ir dėlto lengva jį pazinti. Jeigu kur jis atsibastytu, teiks is viengencziai man praneszti ant szito adreso:

Jonas Rudaitis

43 Race str.

Cleveland, Ohio.

Angis darbininku judėjimo Lietuvoje.

(Tąsa.)

Bet neveždint ant teip placzių kliuczių ir lietuviszkoje kalboje prasidėjo atsirasti knygelės ir laikraszcziiai, paskirti reikalams tų placzių minių Lietuvos darbininkų. Teip metuose 1895 susitvėre kuopa lietuvių social-demokratų, kuri paskyre sau mieriu iszleidinėti knygelės politiszko ir socialiszko turinio lietuviszkoje kalboje. Szi kuopa parupino keletą knyguozzių, tarp kurių paminėsime „Kas yra, o kas bus!“, kame iszparodyti tapo pamatai konstitucijos, ir „Krumplių Jonas“, kame ukininkas ir darbininkas, kaipo socialistai, kritikuoja szių dienu tvarką. Paskiaus szi kuopa susivienijo su Lietuvių social-demokratų partija, kaip tik szi atsirado.

Laike 1896 m. judėjimas tarp Lietuvos darbininkų dar labjaus pasididino. Turiniu szio judėjimo buvo tie patys reikalavimai, kurie buvo įstatyti ir pirmiaus: pamažinimas laiko triuso, padauginimas uzdarbio, pagerinimas paczių sąlygų triuso, geresnis apsiėjimas su darbininkais ir t.t. Szie reikalavimai rado atbalsį netik tarp amatų darbininkų, bet jau ir tarp daugelio kitų dirbtuvėse dirbanczių, kaip vyrų, teip ir moterių. Meistrų mokintiniai – gizeliai ir tie jau pradėjo vienyti ir reikalauti sau geresnio buvio ir sumažinimo laiko triuso iki 10 val. ant paros, kaip tai da karalienė Katarina buvo įsakius. Negana to, politiszkas susipratimas smagiai paszoko pirmyn. Laike tų metų darbininkų geguzinės, darbininkai daro organizuotą politiszką demonstraciją, kurioj ima dalyvumą szimtai darbininkų; isz tarpo darbininkų ten atsiranda kalbiai, kurie rimtai iszreiszkia savo politiszkus reikalavimus. Pasibaigus sziai szventei, susirinkusieji darbininkai uzdėjo Lietuvos szką Darbininkų partiją po priegloba veikianczių social-demokratų. Įstatai szios Darbininkų partijos beveik niekuomi nesiskiria nuo įstatų, kurių laikėsi pirmieji lietuviai soc.-demokratai nuo 1893 m. Vasaroj tų paczių 1896 m. pasirodo No. 1 „Lietuviszko Darbininko“ ir keletas knygelii lenkiszkoje kalboje. „Lietuv. Darbininkas“, o teip-gi ir programos soc.-demok. partijos tapo uzrubezyje atspausti ir lietuviszkai. Darbininkų judėjimas randa atbalsį Vilniuje, Kaune ir nekuriuose miestuo

se kaip tų, teip ir Suvalkų rėdybos, abelnai ten, kur gyvena ir trisia lietuviai darbininkai. Pabaigoje tų metų pradeda vis arsziau maiszytiesi policija į tarpą darbininkų gyvenimo — ji kieszasi į įvykusius straikus, daboja darbininkų susirinkimus ir t.t. Neturėdama buklių vietinių sznipukų, vyriausybė parsigabena tokius isz Varszavos ar Petrapyljo. Bet vadovai isz tarpo darbininkų, lavinimas kurių eina be paliovos tam tikruose susirinkimuose, pasirodo teip nuosekliais, teip iszmintingai veda savo reikalus, juog nė sznipukai, nė policija negali nieko dasekti. Tiek galima pasakyti apie judėjimą darbininkų tuose 1896 metuose. Sekantieji metai (1897) atsižymi da didesniu judėjimu darbininkų. Laike tų metų įvyko keletas didesnių straikų, kurie tęsėsi po kelias sąvaites ir net mėnesius. Nekurie isz pabirkantų, matydami sątaiką tarp darbininkų, be jokios kovos sutinka iszpildyti reikalavimus darbininkų. Iszlengvo padėjimas darbininkų pradeda eiti geryn. Ženkliu apsireiszkimu tų metų judėjimo lieka stiprus susirėmimas darbininkų su vyriausybe laike geguzinės ir paskui atsiradimas paczioje Lietuvoje visokių atsiszaukimų ir net vietinių laikraszczių, kurie apsvartė karsztus ir svarbius vietinius reikalus. Kas link szių atsiszaukimų ir laikraszczių, tai jie buvo iszleidinėjami lenkiszkoje kalboje, nors tai buvo darbas „Lietuviszkos social-demokratiszkos partijos“. Kaip jau sakėme, sulenkėjasis Lietuvos proletarijatas buvo labjaus susipratęs, labjaus pribrendęs priėmimui platesnės agitacijos, ir todėl nėra nieko keisto, jeigu Lietuv. soc.-dem. partija kreipėsi pirmiausia prie szio proletarijato. Toksai kreipimas duodasi iszteisinti da ir tuomi, juog siekiu partijos buvo aprupinti reikalus visų Lietuvos darbininkų, iszskyrus isz dalies tik vienus žydus, kurie turėjo savo savistovias organizicijas. Prisiturdama szio plataus siekio, szi partija turėjo naudotiesi daugiausia lenkiszka kalba, kurioj buvo garsinami jos atsiszaukimai ir laikraszcziiai. Kas link szių paskutinių, tai jie buvo iszleidinėjami (isz viso trys numeriai „Lietuviszko Darbininko“) ir lietuviszkoje kalboje ir tik paskiaus jau pasirodė trys numeriai „Aido Lietuvos darbininkų gyvenimo“ vien tik lietuviszkoje. Bet neuzbėgdami pirmyn, prisiziurėsime ar-

sziau judėjimui laike 1897–8 m., kuomet judėjimas darbininkų įgauna jau platų garsą ir, dėkui ypatingoms formoms apsireiszkimo, reikalauna artymesnio perkračinėjimo.

IV.

Didžiausiam sukretimui Lietuvos darbininkų 1897 metuose suteikė progą įvykusieji pabaigoje praėjusių metų straikai Petrapylje. Pasikėlimas ten darbininkų prieš savo prispaudėjus ir valdžią rado tarp Vilniaus darbininkų didį prijautimą. Teip, sausio mėnesyje liko iszleistas atsiszaukimas nuo vardo „Lietuviszkos social-demokratiszkos partijos“ į visus Lietuvos darbininkus, kame buvo garsinama apie bėgį tų straikų. Toliaus, szi partija parupino keletą atsiszaukimų į gelžkelių darbininkus, ragindama ir juos stoti į kovą. Po įtekme szių atsiszaukimų vietiniai gelžkelių darbininkai pradeda kovą su valdzios administracija dirbtuvių, reikalaudami 8 valandų darbo subatdienomis.

Laike szios kovos vyriausybė darė daugybę kratų ir suaresztavojo nekuriuos darbininkus. Tai buvo pirma auka despotiszka vyriausybei. Paskiaus areztai įėjo jau į vagą, ir Lietuvos kalėjimuose jau niekadės nebestokuoja prasikaltusių darbininkų: vyriausybė įgavo drąsą ir kaip kada gauda darbininkus, jei nemielus, beveik ant paczios gatvės. Policija jau nebesnaudžia, bet visur uosto ir kiesz savo nosį. Labjausiai ji liko suerzinta nužudimu 7 d. berzelio mėn. pirmo agento provokatoriaus Rafalkos, kuris turėjo po savo prieziurą visą eilę sznipukų.

Artinantės geguzinei tų metų, policija rodė savo didį veikumą. 1 d. geguzės Vilnius, o isz dalies ir Kaunas iszrodė kaip prieszų apsiaubtas. Po miestą ir priemiesczius jodinėja sargyba; ant gatvių regiama buvo visa policija ir visi sznipukai. Isz vakaro jau buvo paliepta vartininkams buti laike nakties prievartų ir „jeigu tik kur butu uzmatytos minios su raudonais velukais, tai jie turėjo pulti ant jos ir muszti, kšomi tik pasiseks“. Kadan-gi nuo ryto tapo užtemyti prilipinti atsiszaukimai nuo vardo Lietuv. soc.-demokr. partijos, tai policija siuto isz piktumo. Iki policijantai o kaip kur ir pabirkantai ir meistrai spējo nudraskyti ir nukrapsztyti tuos

(Toliaus bus.)

LATVIU TAUTA,

KITAKART IR ŠIADIEN.

PARASĒ
JONAS SLIUPAS, M. D.

(Tāsa)

(1877), „Psychologische Briefe” (1882), „Ueber akademisches Leben und Studium”, „Ernste Spiele” ir t.t. Jis mirē Hallēje 11 d. jaunio 1892 m.

37. Wissendorff.

Wissendorff yra pirmas Latvys, kurs rašinėjo prancužiškoje kalloje; Paryžiaus folkloristų draugystė „Societe des Traditions populaires” išrinko jį savo amžinu draugu. Toji draugystė išleidžia kas mėnesis „Revue des Traditions populaires”, kur Wissendorff yra sądarbininku ir kur jo mythologiški raštai yra iš didelės dalies spausdinti, kuomet kitokios įtalpos raštai tilpę yra į „Revue Française”. Wissendorff sądarbiavo taip-gi „Heimath'ai”, kur jo korespondencijos iš Paryžiaus pažymėtos yra vardu „Henri Sylva”. „Balsse” ir „Baltijas Wehstnesyje” jo raštai spausdinti tapę po vardu „Sinzeems”.

XXII.

↳ Išsiplėtojimas mokslainiu tarpe Latviu. (Rašo K. Graudiņš).

Jau zokonas savo laike išdavė įstatymą, kad žiamionys dėl mokslainių užturėjimo turi mokėti „mokslainių piningus”, bet tie „mokslainėms piningai” jokiū būdu neėjo ant naudos kokių nors mokslainių, bet plaukė į kasą pačių įstatymdavėjų dėl jų pačių reikalų. Jeigu Latviams kiek teko mokslainių paragauti, tai tas įvyko tokiu būdu, kad latviškųjų vyresninkų sunus tapę siunčiami į Vokietijos ar Italijos mokslaines, idant ten išsimokintu buti zokono dvasiškais bernais dėl Latvių prispaudimo. Apie kokias nors mokslaines viduramžiuose nėko nebuvo nei girdėti nei menama. Svedų karalius Karolis XI jau išdavė įstatymą, kad Vidžiamyje ant kožnų 500 dušių turi buti įtaisyta viena mokslainė, bet ir tasai įstatymas pasiliko tiktai ant popėros. Nežiurint į tą visą, dvasiškoji literatura 16, 17, ir 18 šimtmečiuose stipriai išsiplatino, ir drauge su tuomi taip-gi mokslas skaitymo. Jau 18-tame šimtmetyje didelė dalis Latvių tautos mokėjo skaityti, ir 1835 m. Kurše tarpe paaugejusiu žiamionių tiktai 5-10% neturėjo to mokslo.

Pirmaisiais Vidžiamyje bei Kurše tautos mokytojais, lyginai kaip tulose kitose žiamėse Europos, buvo koliekos arba senatvės dėlei sunkaus darbo neįgalinti žmonės. Tankiai tokie žmonės ejo nuo kiemo į kiemą vakarais ar subatomis, vaikus rinkdami į kruvą ir mokydami juos giedoti tulas dvasiškas giesmes, skaityti šventus raštus ir įkaldami jiems tulus katekizmo gabalus į galvas. Su laiku atsirado tokių mokytojų didelis skaitlius, buvo beveik kožname kieme ar senuolis ar senė, kurie mokino vaikus. Sitoji metoda nežuvo, net įvesdiant 1875 m. įstatymus apie mokslaines, įpatingai kad tie įstatymai nuteikė, juog nebus į mokslainę priimti tokie vaikai,

kurie nemoka skaityti, nemoka tulų katekizmo gabalų, ir vien-kart-vienas. Luteriškiejie kuningai važinėjo žiemos mete kiemas nuo kiemo, ragino senesniuosius, kad mokytu vaikus, perklausinėjo vaikus ir čaklesniuosius apdovanojo. Dabar daugelis kuningų vėl ėmėsi tokiu pačiu būdu darbuotiesi.

1875 m. likosi Baltijos rėdybose, tiktai dėl laukininkų, išduoti visatini mokslainių įstatymai, kurie kožnam pagastui pavelyja įsteigti pagasto mokslainę ir priverčia tėvus, kad savo vaikus siųstu į mokslainę bėgyje trijų žiemų, maž-daug nuo vidurio spalijų mėnesio sulyg Jurginių. Mokslui kalba tapę paskirta latviška. Ukininkų vaikai tas mokslaines lankė taip-gi vasaros mete, kur tad mokė taip-gi vokišką kalbą, idant galėtu eiti į augštesnes mokslaines. Kurše buvo 1880 m. tokių pagasto mokslainių 364 su 25,354 mokytinių (15,227 vaikysčių, 10,127 mergiočių). Vidžiamyje aplinkybės buvo tokios pačios, tiktai su tuomi skirtumu, kad Vidžiamyje apart pagasto mokslainių buvo taip-gi parapijos (draudės) mokslainės — mokslainės su augštesne programa, negu pagasto mokslainės; — ir mokslą šitose draudžės mokslainėse suteikia per ištisa metą (atskyrus, zinoma, mokslainių dyklaikį).

Bet jau prieš visatinių mokslainėms įstatymų išdavimą (1875 m.), anksčiaus išduotiejie žiamionims įstatymai nuteikė Kurše mokslaines įtaisyti ant 1000 dušių ir Vidžiamyje ant 500 dušių po vieną, bet kada-gi šitie įsakymai nebuvo jokiū būdu stingri ir mokslainių lankymas nebuvo priverstinas, tad mokslaines buvo tiktai įmanytinai steigiamos ir įmanytinai lankomos. Ir pasidėkavojant įmanytinam stropumui 1862 m. Kurše jau buvo 243 pagasto mokslainės su 247 mokytojais. Tas mokslaines lankė 7725 vaikysčiai ir 4386 mergysčios. Vasaromis mokytinių buvo 902 vaikai ir 226 mergiotės. Skirtumas tarp tų mokslainių ir vėlesniųjų yra taip-gi tas, kad vėliaus visi mokytojai turėjo buti mokinęsi seminarijoje, o prieš 1875 m. toks reikalavimas buvo labai silpnai pervestas, nės seminarijų tuomsyk truko. Pagasto mokslaines ir draudžės mokslaines nžlaikė tad vien pagastai, o mokslainių užziurėjimas pagal 1875 m. išduotus įstatymus atiteko muizinininkams, kuningams ir pagastams — po vidaus reikalų ministerijos. 1889 m. visas Baltijos mokslaines pavedė žmonių apšvietimo ministerijos rankosna ir anose įvesdino maskoliškąją kalbą už mokymosi kalbą ir tiktai Latvių kalbą bei tikėjimo mokslą dabar suteikia latviškoje kalboje. Visatinai žmonių mokslainėse dabar mažai užsiima su kitais dalykais, mokytiniams kala tiktai maskoliškąją kalbą, bet trumpo laiko ir tulų kitų aplinkybių dėlei neišmokina nėko. 1894 m. Kurše kaimuose buvo 409 mokslainės (tam tarpe taip-gi 349 pagastų mokslainės) su iš viso 27,606 mokytiniais (tame tarpe 24,850 pagastų mokslainėse, beje 14,002 vaikai ir 10,848 mergiotės). Vidžiamio latviškoje dalyje (Rygos, Zėhsijų, Valmieros ir Valkų aprink.) 1894 m. buvo 636 mokslainės kaimuose ir miestuose ir be to dar keletas privatiškų mokslainių. Iš visų nuo 7-16 metų senumo tenbuvijų Vidžiamyje 1894 m. lankė mokslaines 81.9%, kaimuose 57.8%, be to 27% ragavo augščiaus paminėto naminio mokymosi.

Apart pagasto mokslainių, stačiatikių konsistorija užlaiko Rygos žmonėms mokslainių direkcijos apskrityje (prie kurio priklauso taip-gi Kuršas) 115 mokslainių miestuose ir 120 kaimuose, Kurše 1894 m. buvo miestuose 178 žmonėms moksl.

lainių (čion ir privatiškasis priskaitant) ir miesteliuose 47 žmonėms mokslinės (taip-gi privatiškasis priskaitant).

Vidutinio skyriaus mokslinės (gymnazijas bei realines mokslines) dabar lanko aplink 3000 Latvių, o gal ir daugiau.

Latvių studentai dabar dalinasi šitaip: Rygos polytechnikoje yra į 80-90 Latvių (ten randasi 1880 m. įsteigta Latvių studentų korporacija „Selonia“, prie kurios dabar priklauso aplink 60 sąnarių). Terbatoje, kurią dabar Jurjevu vadina, bus kokios 60-70 Latvių studentų universitete (ten randasi 1881 m. įkurta Latvių studentų korporacija „Lettonia“); be to Terbatos veterinariniame institute yra taip-gi kokia pora dešimčių Latvių studentų. Peterburge universitete, tuluose specialiskai techniškuose instituteuose ir mokslų akademijoje yra taip-gi kokios 80 Latvių studentų. Toliaus, kokios 50 studentų bus Moskvos augstose mokslinėse ir nedaugelis Varšavoje, Naujoje Aleksandrijoje (Lenkijoje — laukininkystės institutas), Charkove, Kyjevae, Jeroslave ir Niezine (institutas), lyginai kaip tuli užrubežyje. Dabar tapė apgarsintas įsakymas, kad vidutinių mokslinių abiturientai gali lankyti tik tai to apskričio universitetus, kuriame jie baigę yra vidutines mokslines, kodėl toliaus šits skaitlius stipriai pasvirs kitaip.

Visatinai apie Latvių apsišvietimą galima pasakyti, kad kaimuose nėra nei vieno žmogaus iš jaunesnės paaugos, kurs nemokėtu skaityti ir rašyti, o skaityti moka itin visi. Miestuose apie žmonių mokslines mažiaus tesirūpinama.

Inflantuose (Dunaburgo, Ludsės ir Rėzeknės aprink.), anot per M. Silinį suvoktųjų žinių, 1894 m. buvo kaimuose 57 mokslinės, beje Dunaburgo aprinkyje 19, Rėzeknės 17 ir Ludsės 21. Iš šitų mokslinių buvo: Stačiatikių ir katalikų pagasto mokslinės 2 (Dunaburgo apr.), Kuršo ir Vidziamio Latvių išeivių mokslinės 4, stačiatikių cerkvinių mokslinių 9 ir stačiatikių pagalbos mokslinės 10, ir galiaus 32 katalikų pagasto mokslinės (13 Dunaburgo, 13 Rėzeknės ir 6 Ludsės apr.). Inflantai, kaip žinome, yra apgyventi beveik tik per katalikus Latvius. —

XXIII.

Latviu šiadyktis skaitlius.

Visatinas Latvių skaitlius yra toks: Kurše yra aplink 610,000, Vidziamyje kokie 650,000, Inflantuose kokie 400,000, kitur Vitebsko rėdyboje kokis 100,000, Kauno rėdyboje kokie 150,000, ar gal ir daugiau, — iš kruvos — 1,910,000. Be to dar yra Pleskavos rėdyboje kokie 50-60,000, Novgorodo rėdyboje kokie 10,000, Smolensko rėdyboje kokie 5-10,000, Mogylevo rėdyboje kokie 5-10,000, Ufos rėdyboje kokie 5000, Orenburgo rėdyboje kokis 1000, Minsko rėdyboje kokis 1000, Peterburge kokie 5000, Peterburgo rėdyboje kokie 2000, Moskoje kokie 2000, Odessoje kokie 2000, Kyjeve koks 1000, ir daugelyje kitų vietų gyvena aplink 5000 ar daugiau. Apart to, Brazilijoje gyvena kokie 2-3000, Suvienytose Valstijose Amerikos 3-5000, Vokietijoje kokis 1000. Tokiu budu iš visų viso bus Latvių į 2,050,000.

Palei tikybą imant, Latvių yra į 400,000 katalikų, stačiatikių į — 50,000, baptistų aplink 5000, pasekėjų kitų sektų į — 1000; kiti-gi visi yra Luteriško tikėjimo.

XXIV.

Latviu Laikraščiai.¹⁾

Latviska gada—gramata, išleista Steffenhageno, iš dalies rėdyta per M. Stobbę, išėjo 1797 ir 1798 m.

Latweeschu Awises 1822 m. ėmė leisti Les tenės kuningas Watsons; po jo tą laikraštį leidė Jelgavos Onos bažnyčios kuningai: Koehler (1826-31), Richter (1831-35), Pantėnius (1835-49), potam R. Sulz, potam Sakranovičius (kuningas Auzėje), Weidė (kun. Grobinėje), Neanderis (cand. theol.), I. Weissman (cand. theol.).

Widsemmes Latweeschu Awises, nuo 1824 m. išėjo Limbašiuose; čion tampa spausdinti sudo paliepimai, nusprendimai ir apgarsinimai.

Magazin der lettisch-literarischen Gesellschaft išeina nuo 1828 m.; čion randasi tuli tyrinėjimai Latvių kalbos ir keletas raštų rankių.

Latweeschu ļauschudraugs tapė 1832-46 m. išleistas per Rygos Jono bažnyčios kuningą Treu.

Siņas par notikkumeem eeksch Deewa walstibas leidė 1833 ir 1834 m. Straupės draudzės (parapijos) kuningas Sokolovskis.

Deewa wahrda mihtotajeem [pamokslai, prilyginimai, straipsniai, giesmės ir žinios] tapė 1836-38 m. atskirai per Treu išduotas, o nuo 1839-46 m. kaip priedas prie Latweeschu ļauschudraugo.

Siņas un stahsti par Deewa walstibas leetahm, nuo 1847-57 m. tapė per kn. Ulmann'ą išduotas šešiuose rankiuose, iš viso 45 tomai.

Mahjas Weesis nuo 1855 m. su „paties mylistingojo caro velyjimu“ įsteigtas ir per Platę bei Leitena išleidžiamas buvo; potam rėdomas per Laubę; tad rėdytojais buvo Kasimirs, tad vėl P. Sahlts. Iš pradzių tas laikraštis ėmė svarbią vietą Latvių apsišvietime, bet senyn eidamas prapulė tą šlovę.

Pašauledaba leidė K. Beesbardis drauge su K. Stalbergiu.

Peterburgas Awises ėjo 1862-64 m., rėdė K. Barons ir Juras Allunans; buvo tai naudingas ir patrijotiškas Latvių laikraštis, bet neprieteliams Latvių tautos skundziant, valdzia 1864 m. uždraudė jį toliaus išdavinti.

Draugs un Beedris — kn. Braunšveigis leidė nuo 1868 m. iki 17 d. balandzio 1869 m.

Baltijas Wehstnešis išeina nuo 1869 m. po redakcija B. Dihrikio; nuo 1880 m. išeina 6 syk per savaitę. Dihrikui pasimirus, jį rėdė Klahws Purišs. Laikraštis ėjima guodojamą vietą tarp Latvių.

Wahrpa ir Darbs, laikraščiai pašvėsti žiamkuopybai, leidžiami buvo per R. Thomsoną. Prie šitų laikraščių 1874 m. ėriusė Andrius Pumpurs.

1) Latviai jau seniai nori priimti lotyniškas, apvalias raides, bet kaip tik apie tai užsimeną, tuojau „Rizskij Viestnik“ ir kiti sargai sumaskolinimo pasiulo jiems maskoliškas raides, nuo kurių Latviai taip pat kratosi, kaip ir Lietuviai, ir vėl pasilieka prie lauzytinių, tik retkarčiais spausdinami lotyniškomis raidėmis apgarsinimus laikraščiuose, arba atskiras kningas.

(Toliaus bus.)

Isz visur.

Vokietijai susimuszė papras-
ti žmonės su kareiviais, kur
vieną žemesnį apiciera ir 3 ka-
reivius nudurė. 9 tujų durikų
tapė suaresztavoti.

Didele Ekskursija!

Brooklyno ir New Yorko
lietuviszka parapija dieną 15
Liepos daro pasivažinėjimą
(excursion) ant marių. Jau
turi nusamdytą puikų laivą,
ant kurio gali tilpti 2,500 žmo-
nių. Prie skambėjimo puikios
lietuviszkos muzikos galės
szokti ant sykiu 200 porų.
Bus tai neiszpasakytai gražus
ir linksmas pasivažinėjimas,
todėl visus lietuvius, idant
teiktusi kuoskaitlingiausiai su-
sirinkti, nuoszirdžiai užkvie-
czia *Komitetas.*

Zemlapis Lietuvos
ir Latvijos

lietuviszgoje kalboje, atspaus-
tas lotiniszkomis literomis Peterburge,
gaunamas pas

Inžinieriu A. Maciejewski

Neuskis p. n. 111 b. 73.

PETERSBURG RUSSIA.

Prekė 1 rubl. už exempl. su prisiun-
timu; imant 10 exempl. 20% rabato.

LIETUVISZKAS KRIAUCZIUS
Kaz. Miliszauskas

236 E. Market str. Wilkes-Barre, Pa.
Siuva puikiausiai visokius siutus pa-
gal naujausią madą, duoda druta ir
gerą materiją ir už pigę prekę.

Teipogsi senus ant naujų perdirba.
Visi pas savo Tautietį.

Neskaityk!

Hallo! kur eini?

— Einu pas Jankauską iszsigert,
nes jis užlaiko gardžiausią Alų, Vy-
ną ir Degtinę visam Waterburyje.

— Na, kad teip, tai eisiu ir asz,
nes asz to pirmiaus nežinojau.

— Tokius gėrymus, kokius jis už-
laiko, geria Lietuviai, ponai, kara-
liai, kunigai, ubagai ir szejp „dzelt-
tamonai“.

— Pas jį Cigarų laivas atplaukia
kas mėnesis net isz Kubos.

Nepamirszkite adreso.

J, A, Jankauskas

768 Bank str. Waterbury, Conn.

Draug. D. L. K. Vytauto ir
Kazimiero isz Plymouth, Pa.
ant HANOVER PARK
Utarninke 24 tą dieną. Liepos
(July) 1900 m. Piknikas pra-
sidės nuo pat ryto ir trauksis
iki vėlybam vakarui.

Ant pikniko užkviecziam
visus brolius ir sesutes, ne tik
vietinius bet ir isz visos apie-
linkės. Ant pikniko bus viso-
kių puikių pasilinksminimų.
Muzika puiki, pabaigus kon-
servatorijos mokslą. Tikietas
dėl szokio ant platformės geras
ant visos dienos už 25 cts.

Atskiriam darze teipgi bus
visokių zobovų inėjimas 5c.
Komitetas.

„Varpas“
ir

„Ukinikas“

Iszleidžiami Lietuvos apszvie-
tunų kas mėnesis, ant metų
kasztuoja po \$1.00. Užsiraszant
tuodu laikraszcziu, pinigus
reikia siusti ant szito adreso:

Herrn D. Saunius
in Rokaiten
per Neukirch, Ostpr.

Už \$500 in Europą

dėl visų prie lengvo darbo ant Ham-
burg ir Bremen linijų ir pasazierinių
laivų, atsiszaukit pas

HENRY J. JACOBS
38 Canal str. NEW YORK

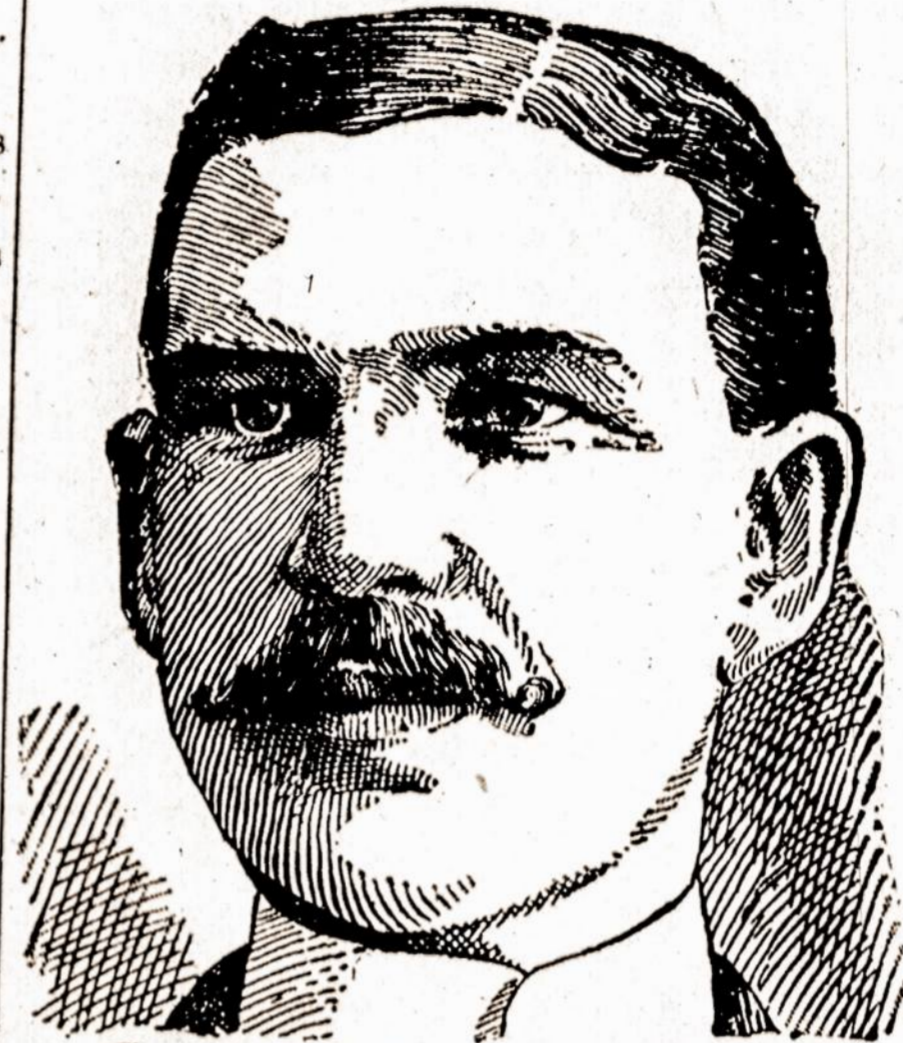

ONLY \$5.00

SEND US \$5.00 as a guar-
antee of good faith and we
will send you any fire proof safe
by freight, C. O. D., subject to
examination. You can examine
it at your freight depot and if you
find it the equal of any fire
proof combination lock iron
and steel safe made and about
one-third the price charged by
others for the same size and grade,
pay your freight agent our
special factory price and
freight charges, less the \$5.00
sent with order; otherwise return it at our expense
and we will return your \$5.00. 100-lb. combination
lock safes for the home, \$6.95; 300-lb. office and store safes,
\$11.95; 500 lbs., \$17.95; 700 lbs., \$21.95; 1000 lbs.,
\$28.50; 1250 lbs., \$33.50; very large double outside and double
inside door safes for large business, factory, jewelry or bank,
50 inches high, 2400 lbs., \$63.75; 68 inches high, 3000 lbs.,
\$89.75. Freight averages 25 cents per 100 lbs. for 500 miles;
for 1000 miles, 40 cents. WRITE FOR FREE SAFE
CATALOGUE and special liberal C. O. D. offer. ©
SEARS, ROEBUCK & CO. Chicago.

Vien del vyru.

Dovanai pakeli naujo iszradimo gyduolių prisiusime
pacztu tik koris priduos savo adresą.
Kuris sugrazins sveikata trumpam laike.

A. E. Robinson M.D.C.M.

tuojaus pertikrins kaip longvai gali iszsigydyti savo silpnumus, jeigu vortosi tam tikslui atsakan-
czos gyduoles. Insitutas neaprobezluoje, bet kuris tik raszys, aplakys dovanai pakeli užpeczetyta
kad nebutų kokio apsirikimo prieszal apgavystę. Raszik tuojaus.

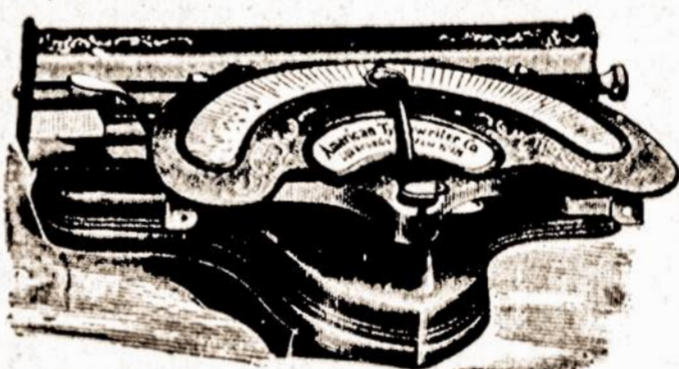
Dovanai prabos pakelis pasek-
mingiausiu gyduoliu bus prisius-
tas koznam per pacztą, kuris pa-
raszys State Medical Institute.
Tos gyduoles daugybei vyru su-
grazino sveikata, kurie per dau-
gelį metų kentėjo proto ir kuno
ligas paelnanczias nuo jaunystės,
už tad Insitutas prizada koznam
kuris atlezauks, prisiust pakeli
dovanai.

Koznas kuris jauczia anti ly-
tisz o silpnumo paelnanczios nuo
jaunystės, kuris silpnina spēkas
ir atmintį, sukella dieglus strė-
noso arba nevaldymo lytieskų
dalių gali sugrįzt į sveikata gy-
dydamais namie.

Tos gyduoles turi neapsakomą
pasekmę nes jos atlekia suisz-
kadytas vietas daduodamas dru-
tybę kur labiausia reikalinga.
Iszgydo kozną ligą iszvarinėje
vlokcius nesmagumus [sienėju-
sius nuo kelių metų per nenatu-
raliszką pasielgimą iszgydo kiek
vienam atstiklime. Dasiznok
State Medical Institute, 520 Elek-
tron Building Ft. Wayne, Ind., o
apturėti trumpam laike pakeli
gyduolių dovanai. Insitutas
nori pagelbėti daugybei tokių vy-
ru, kurie negali apieist savo na-
mus ir nusiduot į gydinyczies,
tai dovanai prisiustas pakel-

AMERICAN \$10. TYPEWRITER.

Szita maszina del drukavojimo laiszku.

Apie jos gerumą tai ji pati kalba,
jas kad ją vartoja tas ir kitam pa-
sako kad verta pagyrimo, ir koznam
užsimoka turėti tokia maszina už
tuos pinigus, kuri parsiduoda ant
dviejų prekių.

No 1. American Typewriter dai-
liam metalo bokse \$10 00
No 2. American Typewriter
prastam bokse 8.00

No 3. PRACTICAL, yra kitokios formos 4.75

Prie koznos maszinos duodu dovanų, vieną tuziną popieros su Vytauto
paveikslu ir vieną tuziną geros linen popieros, jei nori prisiusk \$2 ant už-
tikrinimo, o iszsiusiu masziną per expressą C. O. D. už kokią prekę norėsi.

Wm. J. PETKON,

305 N. Main str.

BROCKTON, MASS.

TAMAS PAUKSZTIS

Parduoda Laivakortes

ant visokių kelių (linijų) jurėmis kuomi pigiausiai ir ant
dručiausių bei greiciausių laivų. Pinigus persiunczia į vi-
sas dalis svieto. Kad pinigai neprapultų ir greitai nueitų į
tėvynę, tai siuskite per TAMA PAUKSZTI

123 N. Main str. PITTSTON, PA.

Teipogi T. Pauksztis užlaiko didelį sztorą visokių valgo-
mų daigtų, dideliam pasirinkime czeverykų, marszkinių ir tt.